NTNU **S-sak 11/09**
Norges teknisk naturvitenskapelige universitet
17.02.2009 RE/NES

NOTAT

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Internasjonal handlingsplan 2009

Tilråding:

Styret slutter seg til forslag til Internasjonal handlingsplan 2009 for NTNU.

---

1. Bakgrunn og prosess

Styret ble i møte 14. – 15. november 2007 under O-sak 6/07 *Organisering av NTNUs sentrale internasjonale virksomhet* orientert om organiseringen av arbeidet i den sentrale ledelsen og administrasjonen på det internasjonale området, og Rektors valg av en matrise som virkemiddel for å samordne og styrke den strategiske, ledelsesmessige og administrative innsatsen knyttet til internasjonalisering. Den internasjonale handlingsplanen ble formelt etablert fra 1. mars 2008. Rektors valg av en matriseorganisering bygde på konklusjonene fra en utredning fra et utvalg ledet av dekanus Tore Haugen.

I forbindelse med O-sak 6/07, ba styret om fokus på *innholdet* i det internasjonale arbeidet og en tilbakemelding om dette. Som resultat ble en prosess igangsatt med mål å utvikle noen strategiske valg for det internasjonale området. Denne prosessen har vært todelt. I første fase ble det utarbeidet et faktagrunnlag om NTNUs institusjonelle internasjonale aktiviteter. I neste omgang er faktagrunnlaget benyttet som utgangspunkt for utvikling av en internasjonal handlingsplan for 2009. Konkret har prosessen omfattet følgende:

- Diskusjon i Dekanmøtet 14.04.08 av utkast til styresak: Oversikt over NTNUs institusjonelle internasjonale aktiviteter.
- Orientering i Styremøtet 24.04.08 (O-sak 5/08): Oversikt over NTNUs internasjonale aktiviteter.
- Innspill fra fakultetene og Studenttinget om status, utfordringer og prioriterte områder på det internasjonale området pr 01.06.08.
- Diskusjoner i møter i internasjonal matrise vår og høst 2008.
- Diskusjon i Dekanmøtet 17.11.08 av utkast til styresak: Internasjonal handlingsplan 2009 og Handlingsplan for EU-forskning 2009.

- Framlegg av orienteringssak for Styret 04.12.08: Internasjonal handlingsplan 2009 og Handlingsplan for EU-forskning 2009. I dette møtet ba Styret om å få saken tilbake som ordinær styresak.

2. Form

En del av diskusjonen knyttet til utvikling av noen strategiske valg for det internasjonale området har gått på behovet for en ny internasjonal strategi og en ny internasjonal handlingsplan for NTNU, da eksisterende strategi og plan er foreldet.

Etter diskusjonen i Styret 24.04.08 og innspill fra Dekanmøtet, fakultetene og Studenttinget, samt diskusjoner i rektoratet og i internasjonal matrise, foreslås det at det ikke utvikles en ny internasjonal strategi for NTNU. Dette bygger på følgende resonnement:

- NTNUs overordnede strategi *NTNU 2020 Internasjonalt fremragende* er NTNUs strategi også på det internasjonale området. Mål, strategier og indikatorer i strategien er i utstrakt grad knyttet til det internasjonale området.
- Det er lite fruktbart å skille ut det internasjonale området fra den øvrige aktiviteten innenfor forskning og utdanning i en egen strategi. Internasjonalisering er en integrert del av universitetets ordinære faglige virksomhet.

Konklusjonen er at det foreslås etableret en internasjonal handlingsplan for 2009 innenfor rammene av *NTNU 2020 Internasjonalt fremragende* der enkelte utvalgte og konkrete områder prioriteres.

3. Innhold

Forslag til internasjonal handlingsplan for 2009 er organisert i 5 områder: (1) Forskning, (2) utdanning, (3) samarbeid med utviklingsland, (5) Scholars at Risk, og (5) geografisk satsing gjennom internasjonal uke 2011.

Særlig innenfor forsknings- og utdanningsområdet er en lang rekke tema og virkemidler aktuelle for å styrke den internasjonale dimensjonen. Det arbeides kontinuerlig med dette, og arbeidet vil fortsette på bred front ved NTNU sentralt og ved fakulteter og institutter. I forslag til Internasjonal handlingsplan 2009 er enkelte områder der universitetet må satse spesielt og der det er behov for særskilte økonomiske ressurser prioritert strategisk. Dette er områder som vurderes som avgjørende viktig å lykkes på dersom NTNU skal nå sine strategiske mål og kunne delta på den internasjonale forsknings- og utdanningsarenaen som en tung aktør.

3.1 Forskning

Innfor forskningsområdet er tre områder prioritert: (1) Deltakelse i europeisk forskning, særlig innenfor EUs 7. rammeprogram (7RP), men også innenfor andre viktige europeiske forskningsinitiativer, (2) mottak av utenlandske forskere, og (3) internasjonalisering av forskerutdanningen.

3.1.1 Deltakelse i europeisk forskning

EU med sine rammeprogrammer har lenge vært en sentral internasjonal forskningspolitisk aktør. Vi ser nå at EU, med 7RP som det primære virkemiddel, blir ytterligere viktig. 7RP løper i en syvårsperiode (2007-2013) og er verdens største forskningsprogram med et budsjett på nærmere 50 milliarder Euro. Rammeprogrammet har nå også større ambisjoner om å

ivareta internasjonalt forskningssamarbeid for øvrig, dvs med forskningsmiljøer utenfor Europa. Samtidig er utviklingen av det europeiske forskningsområdet (European Research Area- ERA) og det europeiske forskningsrådet (European Research Council - ERC) i stadig utvikling.

Sentrale aktører er de europeiske teknologiplattformene (ETPs) og Joint Technology Initiatives/Joint Undertakings (JTIs/JUs) som innenfor sine felt med stor tyngde påvirker den europeiske – og internasjonale forskningsagendaen. European Institute of Innovation and Technology (EIT) er lansert som et nytt konsept som vil innebære en ytterligere og mer formalisert integrering av europeiske forsknings- og utdanningsmiljøer og industri. Tilsvarende innenfor området forskningsinfrastruktur er det en utvikling mot større grad av integrasjon, både innenfor rammeprogrammet og innenfor ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures).

Vi ser også at EU blir en sterkere og sterkere premissgiver for norsk forskningspolitikk og –finansiering. Store deler av Norges forskningsmidler kanaliseres gjennom EU-systemet. Og i den nasjonale strategien for EU-forskning av mai 2008 varsler kunnskapsminister Tora Aasland en ytterligere koordinering og integrering av nasjonal forskningspolitikk og nasjonale forskningsprogrammer med EU. Dette gjelder også internasjonalt samarbeid med partnere utenfor Europa.

Konsekvensen er at vi går mot en situasjon der norske forskningsmiljøer i større grad må til Brussel for å hente eksterne (og nasjonale) forskningsmidler i konkurranse med europeiske forskningsmiljøer. Konsekvensen er også at deltakelse i europeiske forskningsprogrammer/ prosjekter blir ytterligere viktig for NTNUs posisjon som internasjonal forskningsaktør, våre fagmiljøers mulighet til å delta i den internasjonale kunnskapsutviklingen og følgelig kvaliteten i våre forskningsmiljøer.

Deltakelse i 7RP er ett av NTNUs viktige strategiske mål direkte knyttet til økt kvalitet i forskningen, eksternfinansiering og internasjonalisering. NTNU har tradisjonelt hatt relativt god uttelling i EUs forskningsprogrammer. Programmene har en tung teknologisk og naturvitenskapelig profil og passer godt med NTNUs hovedprofil. Resultatene så langt i 7RP viser imidlertid at NTNU relativt sett har gjort det dårligere enn i tidligere rammeprogrammer, samtidig som vi har en noe dårligere tilslagsprosent enn f eks Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen. Dette kan delvis forklares med en betydelig tøffere konkurranse innenfor 7RP enn i tidligere rammeprogrammer. Samtidig viser analysen at vi har utfordringene når det gjelder (1) kapasiteten i fagmiljøene til å søke, (2) motivasjonen i fagmiljøene til å søke, (3) strategiske valg mht søkning, og (4) kvalitetsheving av søknader.

Konklusjon**:** Aktiv deltakelse i 7RP og europeisk forskning for øvrig er av stor betydning for NTNU som internasjonal forskningsinstitusjon. Lav deltakelse i 7RP har konsekvenser for deltakelse i nasjonale forskningsprogrammer og for muligheten til å være en sentral nasjonal forskningspolitisk aktør, for deltakelse i den internasjonale forskningsfronten, deltakelse i fagutviklingen og tidlig tilgang til nye forskningsresultater, for synlighet nasjonalt og internasjonalt og for deltakelse på andre internasjonale forskningsarenaer.

Deltakelse i EUs 7RP og i andre europeiske forskningsinitiativer er en hovedprioritet i NTNUs handlingsplan for internasjonalisering i 2009. Et sett med konkrete virkemidler settes i verk i 2009 med en total kostnadsramme på 9,5 millioner kroner. En egen handlingsplan for EU-forskning er utviklet (vedlagt). Satsingen videreføres med samme tyngde for langtidsperioden 2009 – 2012.

3.1.2 Mottak av utenlandske forskere

Mange internasjonalt anerkjente universiteter har en aktiv internasjonal rekrutteringspolitikk. Dette ble bl.a. belyst under rektoratets besøk ved ETH Zürich i november 2007 og ved Imperial College og University College London i mai 2008.

NTNUs geografiske beliggenhet i utkanten av Europa gjør det viktig å ha særlig fokus på rekruttering av gode internasjonale forsker. Målet med internasjonal rekruttering er økt faglig kvalitet i NTNUs fagmiljøer og sterkere internasjonale relasjoner og nettverk. Vi ser f eks at internasjonale forskere som er ansatt ved NTNU ofte er særlig aktive i forhold til EUs 7RP og til internasjonal studentmobilitet og utdanningssamarbeid.

Et basisforhold som må være på plass dersom NTNU skal ha mulighet til å lykkes med internasjonal rekruttering er et velfungerende mottaksapparat for internasjonale forsker og deres familier. Dette omfatter en lang rekke forhold som f eks bolig, barnehage, skole, kontakt med UDI, politiet, bankforbindelser, skattemyndigheter og norskkurs.

Dette gjelder både mottak av forskere som rekrutteres som fast vitenskapelig ansatte og mottak av forskere som skal oppholde seg ved NTNU i en tidsbegrenset periode.

Manglene ved NTNUs mottaksapparat har fått stor oppmerksomhet internt og i media i den siste tida gjennom eksempler på hvor tungvint det er for utenlandske forskere i etablere seg i Norge. Mange av problemene kan NTNU selv løse gjennom smidige og gode ordninger, mens andre er knyttet til nasjonalt regelverk som vanskeliggjør situasjonen for utlendinger.

Innenfor EUs forskningspolitikk er det meget stor oppmerksomhet på forskermobilitet som et virkemiddel for økt kvalitet i forskningen. EU har bl a etablert ”The European Charter for Researchers” og ”Code of Conduct for the Recruitment of Researchers” som anbefalte retningslinjer for å forbedre rammebetingelsene for forskermobilitet. Målet er å etablere et åpent og attraktivt europeisk arbeidsmarked for forsker. Universiteter og forskningsmiljøer oppfordres til å legge til rette for og motivere forskerne til å flytte mellom institusjoner både innenfor EU-området og mellom EU-området og andre deler av verden. NTNU har som første norske universitet tiltrådt både ”Charter” og ”Code of Conduct”.

Konklusjon: Rekruttering av internasjonale toppforskere til NTNU er av stor betydning for NTNUs faglige utvikling, kvalitet og posisjon i det globale kunnskapsmarkedet. Avgjørende for NTNUs evne til å tiltrekke seg internasjonalt fremragende forskere både på kortere opphold og som fast vitenskapelig ansatte er et smidig mottaksapparat.

Det er etablert et prosjekt ved NTNU fra høsten 2008 som har som mål å etablere et velfungerende og effektivt mottaksapparat for utenlandske forskere som kommer til NTNU. Prosjektet har en kostnadsramme på 1 million kroner i 2009, og tilsvarende pr år for langtidsperioden 2009 – 2010.

Arbeidet med et mottaksapparat må også ses i sammenheng med NTNUs tiltredelse til ”Charter” og ”Code of Conduct” som innebærer at universitetet må etablere og implementere en personalpolitisk strategi for forskere som oppfyller anbefalinger gitt i ”Charter” og ”Code of Conduct”. Dette arbeidet har ikke kostnadsmessige konsekvenser i 2009.

3.1.3 Internasjonalisering av forskerutdanningen ved NTNU

Internasjonalisering har lenge vært et sentralt tema når forskerutdanningen diskuteres nasjonalt og internasjonalt. Særlig har det vært pekt på at norske ph.d.-kandidater i for liten

utstrekning har et lengre utenlandsopphold i løpet av ph.d.-perioden, og for øvrig i for liten grad eksponeres for utenlandske forskningsmiljøer innenfor sitt forskningsfelt, og dermed mangler det internasjonale nettverket og relasjonene som det er viktig å bygge på i en videre vitenskapelig karriere.

Det er etablert et forskerutdanningsprosjekt ved NTNU "Forskerrekruttering og ph.d.-utdanning" fra høsten 2008 med representanter for Forskningsutvalget, DION, fagmiljøer og administrasjon sentralt og ved fakulteter og institutter som har som målsetting "å bidra til å videreutvikle og styrke forskerutdanningen ved NTNU og derigjennom posisjonere oss nasjonalt og internasjonalt innen forskerrekruttering og ph.d.-utdanning."

Ett av tre delprosjekter gjelder internasjonalisering av forskerutdanningen. Her er målet å komme fram til et sett med tiltak som skal styrke internasjonaliseringen av forskerutdanningen ved NTNU. Sentrale tema som berøres i delprosjektet er: Hva er et virkelig internasjonalt ph.d.-program og hvordan kan vi utvikle våre ph.d. -programmer til å bli grunnleggende internasjonale programmer? Hvordan utvikle samarbeid med internasjonalt fremragende forskningsmiljøer om ph.d.-utdanningen? Hvordan legge til rette for internasjonal mobilitet for NTNUs ph.d-kandidater? Hvordan legge til rette for internasjonal veiledning? Hvordan etablere internasjonale forskerutdanningsnettverk og internasjonale forskerskoler? Hvordan knytte ph.d.-kandidatene til internasjonale forskningsprosjekter, bl a med internasjonal publisering som mål? Prosjektets mål er å peke på "beste praksis" for internasjonalisering av NTNUs forskerutdanningen.

Konklusjon: Et prosjekt som har som mål å sette søkelys på internasjonalisering av ph.d.-utdanningen ved NTNU er etablert fra høsten 2008. Prosjektgruppen vil levere sin rapport våren 2009. Prosjektet har ikke budsjettmessige konsekvenser for 2009, men forventes å foreslå konkrete tiltak med virkning fra 2010. Prosjektet vil dermed komme inn i langtidsbudsjettet for 2009 – 2012 fra 2010.

3.2 Utdanning

Innfor utdanningsområdet foreslås to områder prioritert i handlingsplanen for 2009: (1) Tilrettelegging og etablering av felles utdanningsprogrammer på master og ph.d.-nivå med internasjonale samarbeidspartnere, og (2) økt internasjonalisering av NTNUs utdanningsprogrammer, med spesielt fokus på master og ph.d.-nivå, gjennom tydeliggjøring av utvalgte institusjoner som studentene anbefales å reise ut til.

Kunnskapsdepartementets internasjonaliseringsmelding for høyere utdanning som er forventet framlagt i midten av februar 2009 vil også gi viktig retning for NTNUs videre arbeid med internasjonalisering på utdanningsområdet.

3.2.1 Felles utdanningsprogrammer

Et utviklingstrekk innenfor internasjonaliseringen av utdanningsområdet er etablering av ulike varianter av felles utdanningsprogram. Dette innebærer at flere utdanningsinstitusjoner går sammen om å utvikle og eie et studieprogram. De institusjonene som deltar har et felles ansvar for å gi studentene et kvalitetssikret tilbud totalt sett. Etablering av felles utdanningsprogrammer er mest aktuelt på master og ph.d.-nivå.

Ved NTNU er det så langt ikke etablert felles utdanningsprogram med unntak av tre Erasmus Mundus-programmer. I tillegg er enkelte andre initiativer tatt, bl a er et felles nordisk masterprogram innenfor energi planlagt som et resultat av samarbeidet innenfor NordicFiveTech. Nært samarbeid innenfor marin teknologi er etablert med TU Delft. SVT

etablerer en felles ph.d.-grad med Australian National University, og DMF arbeider med en felles ph.d.-grad i *Applied Physiology* i samarbeid med University of Split, Medical College of Wisconsin og Mayo Clinic College of Medicine.

Felles utdanningsprogrammer er et sentralt mål i NTNUs strategi, og alle fakulteter melder om interesse for å etablere slike. Det eksisterer imidlertid enkelte problemer knyttet til utviklingen av slike programmer. Særlig er dette knyttet til den 5-årige integrerte siv.-ing.-utdanning ved NTNU. Dette gjelder spesielt når felles gradssamarbeid er aktuelt. Dersom NTNU aktivt skal etablere felles programmer på teknologiområdet må løsninger på utfordringene knyttet til den 5-årige integrerte modellen finnes.

Det er liten erfaring med felles programmer ved NTNU – og internasjonalt. Det er derfor behov for å bygge opp administrativ kompetanse som kan bistå fagmiljøene på en effektiv måte i arbeidet med felles programmer.

Erasmus Mundus-programmet i EU vil nå også omfatte ph.d.-utdanning. En ny programperiode starter opp i 2009. NTNU bør utnytte Erasmus Mundus aktivt i arbeidet med utviklingen av felles programmer.

Konklusjon: Etablering av felles utdanningsprogrammer, spesielt på master og ph.d.-nivå, er et sentralt mål i NTNUs strategi og ønsket av NTNUs fagmiljøer. Fellesprogrammer er en hovedprioritet innenfor NTNUs internasjonale handlingsplan i 2009. Erasmus Mundus-programmet utnyttes aktivt i dette arbeidet.

Parallelt med utviklingen av felles programmer arbeides det for å avklare de utfordringer som er knyttet til etableringen av slike programmer, samt med videre oppbygging av administrativ kompetanse og støttefunksjoner.

Det er avsatt 500 000 kroner i 2009 for å legge til rette for og stimulere til utvikling av felles utdanningsprogrammer. Innsatsen videreføres på samme nivå i langtidsperioden 2009 – 2012.

3.2.2 Internasjonalisering av NTNUs utdanningsprogrammer

Det er et mål for NTNU, bl a i tråd med kvalitetsreformen, at våre studenter skal ta deler av utdanningen sin ved et utenlandsk universitet, og NTNU er forpliktet til å legge til rette for dette.

Antall studenter som faktisk reiser utenlands til et utenlandsk universitet har variert en del de siste årene, men generelt kan vi si at for få studenter velger å reise ut.

Situasjonen er ofte slik at det er opp til den enkelte student om man vil ta del av sin grad i utlandet, og hvilken institusjon som velges. Det eksisterer en rekke utfordringer knyttet til denne situasjonen:

- Det er ofte tilfeldig hvilken institusjon studentene velger å reise ut til.
- Fagmiljøene ved NTNU har ofte ikke i tilstrekkelig grad kontrollert kvaliteten på den utdanningen studentene tar i utlandet.
- Det er vanskelig for studentene å orientere seg i forhold til hvilke institusjoner som er gode innenfor det aktuelle fagfeltet.
- Mange studieprogrammer har ikke tydelige samarbeidspartnere som de anbefaler for studentene.
- Mangfoldet av universiteter studentene velger å reise ut til er en utfordring når det gjelder innpassing av den utenlandsk utdanningen.

- Internasjonalisering i utdanningen ses i for liten grad i sammenheng med internasjonalt forskningssamarbeid.
- Finansiering av utenlandsopphold er en utfordring både for studentene, og for institutt og fakultet.

Enkelte fagmiljøer ved NTNU har allerede etablert gode rutiner og ordninger for utenlandsopphold for studentene. Det er et ønske at alle utdanningsprogrammer ved NTNU har etablerte utdanningsløp der utenlandsopphold er en integrert del av studiet. Videre at alle studieprogrammer synliggjør noen få utvalgte gode utdanningsinstitusjoner som studentene bør reise ut til. Dette for å sikre at oppholdet blir faglig relevant og kvalitetmessig i orden, og for at utenlandsoppholdet skal kunne innpasses i graden på en enkel måte. Et godt utgangspunkt for valg av institusjoner kan være fagmiljøenes etablerte internasjonale forskningssamarbeidsrelasjoner.

Det vil i denne sammenheng vurderes om NTNU skal gjøre utenlandsopphold obligatorisk for alle studieretninger. Signaler fra KDs arbeid med internasjonaliseringsmeldingen for høyere utdanning tyder på at studieløp med integrerte utenlandsopphold vil bli en hovedprioritet.

Konklusjon: Det er et mål å styrke internasjonalisering av utdanningen ved NTNU, spesielt på master-nivå gjennom at flere studenter reiser ut og tar deler av sine grader ved utenlandske universiteter. Dagens ordninger er generelt sett ikke tilfredsstillende verken for studentene eller for NTNU som utdanningsinstitusjon.

En hovedprioritet i 2009 er derfor etablering av en ordning som innebærer at NTNUs utdanningsprogrammer identifiserer et antall gode universiteter innefor sine fagfelt som studentene skal reise ut til, og at utenlandsoppholdet ses på som en integrert del av utdanningsløpet. Det er avsatt 500 000 kroner i 2009 for å stimulere til dette. Ved utgangen av 2009 vurderes det om det er behov for midler utover 2009.

3.3 Samarbeid med utviklingsland

NTNU har lange tradisjoner innen u-landsrelatert forskning og undervisning innen fagområder som energi, marin, petroleum, historie, antropologi, utviklingsgeografi og biologi og samfunnsmedisin og flere. Den u-landsrelaterte virksomheten domineres i dag av NUFU-, Kvote- og NOMA-programmene. I tillegg kommer u-landsrelaterte prosjekter finansiert av Norges forskningsråd på omtrent 5 millioner kroner årlig og enkeltstående prosjekter som mottar eller har mottatt finansiering fra ambassader, Fredskorpset og NGOer. Sett opp i mot aktivitet finansiert gjennom NUFU, NOMA/Norad og Kvoteprogrammet har annen u-landsrelatert aktivitet ved NTNU vært fragmentert og av beskjedent omfang.

For å være en pådriver for og for å styrke og synliggjøre NTNUs u-landsengasjement, opprettet NTNUs styre i 2004 et Program for utviklingssamarbeid (PRODEC) som etterfølger for tidligere Arena utviklingsforskning. Organisatorisk ligger programmet til SVT-fakultetet.

PRODEC har som sine hovedoppgaver å være en pådriver for NTNUs Sør-samarbeid, et bindeledd mellom NTNU og bistandsmarkedet og et faglig-strategisk råd for utviklingsrettet forskning og undervisning ved NTNU. PRODEC er etablert for perioden 2004 - 2009. Fra 2006 har PRODEC hatt en årlig bevilgning på 1,6 millioner kroner over NTNUs SO-midler.

Det var forutsatt ved etableringen at PRODEC skulle evalueres i perioden. En ekstern evaluering er ikke gjennomført, men PRODECs styre har gjort en selvevaluering. Styret oppsummerer sin evaluering på følgende måte:

PRODEC har arbeidet systematisk med de hovedoppgavene mandatet peker ut som de viktigste. Programmet har fylt sin funksjon og har langt på vei lykkes godt.

Likevel er det et hovedinntrykk at programmet kunne vært mer synlig og kjent, både innad og utad. PRODEC har ikke presentert seg i dekanmøtet eller hatt systematisk informasjonsvirksomhet rettet mot fakultetene og instituttene.

Områdene fornybar energi og urbanisering har fått størst oppmerksomhet og her har også PRODECs innsats hatt størst effekt. Resultatene innen marin teknologi har vært begrenset til marin akvakultur og da rettet mot Vietnam.

PRODEC selv opplever de begrensete mulighetene og trange rammebetingelsene for forskning og undervising rettet mot utfordringer i utviklingsland som de største hindringene i pådriverrollen overfor fagmiljøene. Dette har også vært et gjennomgående tema i styrets arbeid.

PRODECs styre vil likevel legge til grunn et langsiktig og optimistisk perspektiv for utviklingsrettet virksomhet og –samarbeid ved NTNU.

- *Det begynner å bli forståelse på politisk nivå for at norsk kompetanse må tas i bruk i bistanden. Dette gjelder norsk næringsliv, men også norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Dette nødvendiggjør en nytenkning i bistandsadministrasjonen.*
- *Norsk kompetanse trengs for å bygge opp kompetente institusjoner i samarbeidsland i Sør. Som ledd i dette må kandidater fra utviklingsland også få anledning til forsknings- og studieopphold ved norske institusjoner for å hente impulser til sine hjemmemiljø.*
- *NTNU har stort potensial og relevant kompetanse i forhold til behov i bistand til utviklingsland. Dette må gjøres bedre kjent, og fremstå med en samlet profil i forhold til utviklingssamarbeidet.*
- *For å få dette til trengs fortsatt et PRODEC. Det er en forutsetning for å lykkes at ansvaret ligger i den sentrale ledelsen, ikke ved et fakultetet. Organet må synliggjøres innad ved NTNU, og NTNU må markedsføres bedre for omverdenen. Det er avgjørende at den øverste ledelsen legger sin tyngde bak dette.*
- *På samme måte som PRODEC til nå har arbeidet, må en velge seg et visst antall satsingsområder. Organet må ha et sekretariat som jevnlig frekventerer instanser som Norad, UD og lignende for å komme i kontakt med sentrale aktører for finansiering og for å presentere aktiviteten ved NTNU.*
- *I stedet for et styre uten styrefunksjoner, som tilfellet er i dag, bør Rektor oppnevne et eksternt råd. Medlemmene i rådet bør rekrutteres på høyt nivå innen forvaltning og næringsliv. Det vil være en fordel at medlemmer har godt kjennskap til NTNU, for eksempel ved at de har studert her.*

Det er flere forhold som er relevante å diskutere når det gjelder samarbeid med utviklingsland ved NTNU. På overordnet nivå gjelder dette hvorvidt samarbeid med utviklingsland kan ses på som del av NTNUs samfunnsoppgave, eller gjerne som et moralsk samfunnsansvar der NTNUs kompetanse og tekniske ekspertise kan utnyttes for fattigdomsbekjempelse og utvikling i land i Sør. NTNU har slik det oppsummeres i PRODECs selvevalueringsrapport et ”stort potensial og relevant kompetanse i forhold til behov i bistand til utviklingsland.” Denne kompetanse er i mange sammenhenger unik i norsk sammenheng.

Samtidig har det lenge vært en stor diskusjon nasjonalt om samarbeid med utviklingsland er eller skal være en del av et universitets oppgaver. I den grad samarbeid med utviklingsland gir NTNUs fagmiljøer mulighet til f eks å teste ut modeller og teknologi i omgivelser som i neste omgang bidrar til egen faglig utvikling, foreligger et faglig argument for samarbeid. Og dette

er en selvfølge i humanistisk og samfunnsvitenskapelig utviklingsforskning eller der utviklingsland er gjenstand for analyse. Men mye av det samarbeidet NTNU inngår i med utviklingsland har et rent bistandsperspektiv som ikke nødvendigvis gir faglig utbytte for NTNUs fagmiljøer.

Til dette kommer at samarbeide med utviklingsland ikke nødvendigvis gir økonomisk uttelling i departementets finansieringsmodell. F eks vil NTNU ikke motta finansiering fra departementet som resultat av oppbygging og gjennomføring av undervisning i utviklingsland der kandidatene uteksamineres fra det samarbeidende universitet.

Videre må den konkrete måten NTNU har valgt å organisere samarbeid med utviklingsland på gjennom PRODEC diskuteres. Selvevalueringen peker på at PRODEC ikke i tilstrekkelig grad har vært integrert i NTNUs linjeorganisasjon og i for liten grad har hatt rammebetingelser for å kunne spille sammen med institutter, fakulteter og sentralledelse. Dette reiser spørsmål ved merverdien PRODEC har hatt for NTNUs fagmiljøers samarbeid med utviklingsland.

Egenevalueringen peker på at PRODEC kunne fått større synlighet innad og utad dersom det lå under rektoratet, heller enn under SVT. Dette reflekterer en generell utfordring knyttet til aktiviteter som organiseres særskilt utenfor de ordinære beslutningsstrukturene og informasjonskanalene.

Evalueringen sier samtidig at manglende betingelser for å kunne spille sammen med institutter, fakulteter og sentralledelse ikke ligger så mye i PRODECs egne rammebetingelser, som i universitetssektorens generelle rammebetingelser for å samarbeide med utviklingsland om kompetansebygging.

PRODECs styre reiser spørsmål om hvorvidt NTNU, med de nåværende eksterne rammebetingelser, kan prioritere utviklingssamarbeid. Programstyret mener at hvis dette ikke er tilfellet, bør PRODEC nedlegges. Hvis NTNU likevel vil ha samarbeid med utviklingsland som et prioritert område, bør PRODECs oppgaver og virksomhet løftes inn under rektoratet, fremdeles med et øremerket budsjett, et fagutvalg som dagens ledergruppe, og eventuelt et råd med eksterne nøkkelpersoner.

Konklusjon: Diskusjonene i Dekanmøtet, rektorat og i internasjonal matrise viser at det er interesse i NTNU for samarbeid med utviklingsland, og at dette oppfattes som del av det det vil si å være et genuint internasjonalt universitet. Det foreslås derfor at samarbeid med utviklingsland skal være en prioritert oppgave for NTNU i tråd med ønsket om å ta et globalt samfunnsansvar.

Dersom samarbeid med utviklingsland skal være prioritert, er det behov for å ta organisatoriske grep for å styrke aktiviteten og øke oppmerksomheten og synligheten innad og utad.

Det foreslås at samarbeid med utviklingsland fra 2009 blir organisert i tråd med internasjonalt forsknings- og utdanningssamarbeid for øvrig. Dette innebærer at PRODEC som organisasjon legges ned. En nedleggelse av PRODEC innebærer ikke en svakere satsing på samarbeid med utviklingsland, men en ”mainstreaming” av dette arbeidet for å gi bedre rammebetingelser gjennom (1) bedre forankring i NTNUs organisasjon og ledelse, (2) bedre ressursutnyttelse, og (3) bedre mulighet for å se samarbeid med utviklingsland i sammenheng med forsknings- og utdanningsaktiviteter for øvrig.

Samarbeid med utviklingsland foreslås lagt inn i internasjonal handlingsplan for 2009. Det er avsatt 1,5 millioner kroner i 2009. Det økonomiske nivået for langtidsperioden 2009 – 2012 vurderes i løpet av 2009.

3.4. Scholars at Risk - SAR

Scholars at Risk Network ble etablert ved University of Chicago i juni 2000 av en rekke amerikanske og noen ikke-amerikanske universiteter. Formålet med nettverket er å sette fokus på ytringsfrihet og akademisk autonomi, gjennom å gi midlertidige arbeidsmuligheter for akademikere som av politiske eller andre grunner (diskriminering, forvisning, sensurering etc.) ikke kan utføre sitt arbeid ved egen institusjon.

Universiteter og forskningsinstitusjoner kan delta i nettverket ved å gi mulighet for opphold ved institusjonen av varierende lengde for akademikere. Siden starten i juni 2000 har ca 250 forskere fra 65 land blitt invitert til gjesteforskeropphold gjennom "Scholars at Risk"-nettverket.

Det har i en tid vært diskutert om NTNU skal melde seg inn i Scholars at Risk. I praksis innebærer dette at NTNU tilbyr opphold ved NTNU for forskere som ikke kan forske og undervise i sitt hjemland. Det er forventet at det til enhver tid vil kunne være aktuelt at 1 – 2 forskere av denne kategorien har opphold ved NTNU. Utgiftene vil være knyttet til lønnsutgifter for de aktuelle forskerne.

Konklusjon: NTNU melder seg inn i Scholars at Risk. NTNU sentralt garanterer for utgiftene slik at fakultetene / instituttene ikke vil være økonomisk ansvarlige dersom det blir aktuelt å ta imot en internasjonal forsker under ordningen.

3.5. Geografiske og institusjonelle prioriteringer

I hvilken grad NTNU skal gjøre geografiske og institusjonelle prioriteringer for sitt internasjonale samarbeid har vært en sentral diskusjon i forbindelse med utviklingen av handlingsplanen for internasjonalisering.

NTNU har ikke tidligere eksplisitt gjort særlige geografiske eller institusjonelle prioriteringer på det internasjonale området utover at det i NTNUs overordende strategi pekes på deltakelse i EUs forskningsprogrammer som et mål, og at det har vært mye oppmerksomhet på samarbeid med Kina og til dels Japan og Øst-Europa i perioder. I dag framstår alle land, regioner, avtaler og programmer som like viktige. Det har vært diskutert om geografiske prioriteringer skal gjøres for å sikre den ”beste” internasjonaliseringen for NTNU. Spørsmålet er om geografiske prioriteringer er relevante på institusjonsnivå.

Som resultat av diskusjoner i Dekanmøtet og i internasjonal matrise, og med grunnlag i innspillene fra fakultetene er det ikke vurdert som aktuelt for NTNU på institusjonsnivå å gjøre geografiske eller institusjonelle valg for internasjonalisering. Geografiske prioriteringer drives lokalt på faggruppenivå. For de ulike fagmiljøene ved NTNU vil de viktigste samarbeidspartnerne internasjonalt befinne seg ved ulike institusjoner, innenfor ulike programmer og i ulike land/regioner. Dette gjør en sentral satsning på geografiske områder lite relevant.

I én sammenheng kan det imidlertid være relevant å gjøre geografiske prioriteringer, og det er i forbindelse med etablering av ”nye” samarbeidsland og regioner som også er i tråd med nasjonale prioriteringer og oppmerksomhet.

Selv om det er vurdert som uhensiktsmessig å gjøre geografiske prioriteringer i internasjonal handlingsplan 2009, er det aktuell å videreføre tradisjonen med et ukelangt arrangement i samarbeid med kultur og næringsliv i regionen etter modell av Japan 2003 og Polen 2006. Ettersom universitetsjubileet vil finne sted i 2010 er det først aktuelt med et slikt arrangement i 2011.

Konklusjon: Det gjøres ikke geografiske prioriteringer for NTNUs internasjonalisering på institusjonsnivå i internasjonal handlingsplan. Det tas sikte på å arrangere en internasjonal uke i 2011. Dette legges inn i langtidsbudsjettet. Rektor vil gjøre det endelige valg i forhold til hvilket land det skal fokuseres på.

4. Budsjett 2009

Det foreslåtte budsjettet for å realisere Internasjonal handlingsplan 2009 er summert i tabellen nedenfor.

Aktiviter	**Budsjett 2009**	**Kommentar**
EU-forskning	9,5 mill	Se egen handlingsplan. Finansiering gjennom RBO fra KD.
Mottaksapparat	1 mill	
Internasjonalisering av ph.d.	-	Fra 2010.
Felles utdanningsprogrammer	0,5 mill	Fra strategisk utdanningspott.
Integrerte masterprogrammer	0,5 mill	Fra strategisk utdanningspott.
Utviklingsforskning	1,5 mill	PRODECs rammebevilgning.
Scholars at Risk	-	
Internasjonal uke	-	2011
Totalt	**13 mill**	

5. Internasjonal handlingsplan for NTNU 2009

Internasjonal handlingsplan for NTNU 2009

Internasjonalisering er en dypt integrert del av all faglig virksomhet ved NTNU. Internasjonalt samarbeid bidrar til kvalitet og relevans, samt til å oppfylle et globalt samfunnsansvar.

NTNUs strategi *NTNU Internasjonalt fremragende 2020* angir de overordnede mål og strategier for universitetet. Internasjonalisering er en tydelig og integrert del av strategien.

Den internasjonale handlingsplanen for 2009 er en utdyping av strategien og angir virkemidler for å realisere den på det internasjonale området.

En bredt spekter av tema og aksjoner er aktuelle for å styrke NTNU som internasjonal kunnskapsaktør. For 2009 vil NTNU prioritere disse områdene og virkemidlene:

1. Forskning

Mål 1.1:

NTNU skal øke sin deltakelse i det europeiske forskningsområdet. Dette omfatter særlig deltakelse i EUs 7. rammeprogram, samt relevante Europeiske Teknologiplattformer, Joint Technology Initiatives og Joint Undertakings, European Institute of Innovation and Technology og relevante ESFRI- initiativer.

Mål 1.2:
NTNU skal legge til rette for økt forskermobilitet inn til NTNU både i form av langsiktig rekruttering og kortere forskningsopphold gjennom etablering av et effektivt og godt mottaksapparat for utenlandske forsker.

NTNU skal implementere en personalpolitisk strategi som oppfølging av tiltredelsen til "The European Charter for Researchers" og "Code of Conduct for the Recruitment of Researchers".

Mål 1.3:
NTNU skal etablere et sett av virkemidler som bidrar til en sterkere internasjonalisering av forskerutdanningen.

2. Utdanning:

Mål 2.1:
NTNU skal legge til rette for og utvikle felles utdanningsprogrammer, spesielt på master- og ph.d-nivå, med gode internasjonale samarbeidspartnere, herunder utnytte mulighetene som ligger i Erasmus Mundus-programmet.

Mål 2.2:
NTNU skal øke internasjonaliseringen av sine utdanningsprogrammer gjennom etablering av tydelige avtaler med utvalgte internasjonale institusjoner som studentene skal reise ut til.

3. Samarbeid med utviklingsland

Mål 3.1:

NTNU skal styrke sitt samarbeid med utviklingsland. Organiseringen av samarbeidet mainstreames organisatorisk slik at forskningssamarbeid med utviklingsland ses i sammenheng med internasjonalt forskningssamarbeid for øvrig, og utdanningssamarbeid med utviklingsland ses i sammenheng med det internasjonale utdanningssamarbeidet for øvrig for å få bedre forankring i NTNUs organisasjon og ledelse samt bedre ressursutnyttelse.

4. Scholars at Risk

Mål 4.1:
NTNU melder seg inn i Scholars at Risk Network og åpner med det for opphold ved NTNU for internasjonale forskere som ikke kan virke ved sitt universitet i hjemlandet av politiske årsaker.

5. Geografisk prioritering

Mål 5.1:

NTNU vil i tråd med *Japan 2003* og *Polen 2006* arrangere et tilsvarende geografisk arrangement i 2011. Rektor vil etter en vurdering av aktuelle land og regioner bestemme det geografiske fokuset for arrangementet.